

Õiguskantsler

Helmen Kütt
esimees
Riigikogu sotsiaalkomisjon
sotsiaalkomisjon@riigikogu.ee

Teie nr
Meie 18.04.2018 nr 6-4/180301/1801877

Vajadus täpsustada matusetoetuse regulatsiooni

Austatud Helmen Kütt

Õiguskantslerile kirjutab avaldaja, kes mattis oma ema, kuid ei saanud matusekulude katmiseks toetust üheltki kohalikul omavalitsuselt. Nimelt ei olnud tal õigust saada toetust Tallinna linnast, kus ta ise elas, sest Tallinnas kehtiva [määruse](#) järgi makstakse toetust lahkunu elukoha järgi. Avaldaja ei saanud toetust ka Pärnu linnast, kus elas lahkunu, sest Pärnu linnas kehtiva [määruse](#) järgi makstakse toetust matusekulud kandnud inimese elukoha järgi.

Kirjeldatud olukord on tekkinud seetõttu, et Riigikogu pole kindlaks määranud, kellele ja mis tingimustel peavad kohalikud omavalitsused matusekulude kandmisel toetust maksma. Seadus ei pane kohalikele omavalitsustele ka sõnaselgelt kohustust lähedase matnud inimest matusekulude kandmisel toetada. See on vastuolus avalikkusele jagatud infoga, et taastatakse 250-eurone matusetoetus kõigile.¹

[Põhiseaduse](#) § 10 ja § 28 lõige 2 panevad riigile kohustuse kaitsta kõiki inimesi puudusesse sattumise eest. Inimene ei tohiks hätta sattuda ka põhjusel, et tal tuleb kanda pereliikme või lähedase matusekulud. Riigikogu võib valida, milline lahendus matusekulude kandmise toetamiseks luua. Oluline on, et lähedase matnud inimene ei satuks matmiskulude tõttu puudusesse.

Palun Riigikogul matusetoetuse maksmise regulatsiooni täpsustada. Valdadel ja linnadel tuleb inimest matusekulude kandmisel toetada, et ta ei satuks nende kulude tõttu puudusesse. Samuti peab seadus andma vastuse küsimusele, kas matusekulud peab katma see vald või linn, kus elas lahkunu, või see, kus elab matusekulud kandnud inimene.

Palun Riigikogu sotsiaalkomisjoni seisukohta võimalusel 25. maiks 2018.

1. 2018. aasta alguses kaotas kehtivuse [riikliku matusetoetuse seadus](#), mille alusel maksis Sotsiaalkindlustusamet matusetoetust inimestele, kes eeldatavalt ei suutnud kanda või kellel oli majandusliku olukorra tõttu raske kanda matuse korraldamise kulusid.

---

¹ Vt nt Sotsiaalministeeriumi [pressiteade](#); Riigikogu 06.12.2017 täiskogu korralise istungi [stenogramm](#), p 10; Eesti Keskerakonna fraktsiooni [teade](#); Eesti Rahvusringhäälingu [uudis](#).

2. Samal ajal jõustus [sotsiaalhoolekande seaduse](#) säte (§ 156 lõige 3⁶), mille järgi annab riik vastavalt riigieelarve võimalustele valdadele ja linnadele raha, et vallad ja linnad saaksid toetada inimesi matuse korraldamise kulude katmisel ning et neil oleks võimalik katta valdade-linnade endi korraldatud matuste kulud.

3. See säte ei pane valdadele ja linnadele sõnaselgelt kohustust matusekulusid hüvitada. Kuigi toetuseks eraldatud raha ei saa kasutada muuks otstarbeks kui sättes nimetatud, on vallal või linnal kehtiva seaduse järgi õigus jätta raha kasutamata või kasutada seda ainult valla-linna enda korraldatud tundmatute või omasteta lahkunute matuse kulude katmiseks.

4. Samuti ei määra seadus kindlaks, kellele tuleb matusekulude kandmisel toeks olla. Ka [Vabariigi Valitsuse määrus](#) toetusfondide vahendite jaotamise ja kasutamise tingimuste ja korra kohta (§ 3¹ lõige 2) ei täpsusta, kas vallal või linnal tuleks toetada oma elanikke, kes matusekulusid kannavad (st lähedase elukoha järgi), või inimest, kes kannab selles vallas või linnas elanud inimese matusekulud (st lahkunu elukoha järgi). Sellele küsimusele ei anna vastust ka valem, mille järgi riigieelarvest valdadele ja linnadele raha eraldatakse (SHS § 156 lõige 3⁶, Vabariigi Valitsuse määruse § 3¹ lõige 1).

5. Järelikult võib vald või linn, kes otsustab matusekulude kandmist toetada, seaduse järgi vabalt määrata, kellele tuge pakkuda. Samuti võib vald või linn kehtestada muud toetamise tingimused ja toetuse suuruse, sest seadus neid küsimusi ei reguleeri.

6. Nii võib riigi vajalikust toetusest ilma jääda inimene, kel tuleb kanda lähedase inimese matusekulud, kuid kellel pole selleks piisavalt raha. Matusekulude kandmise kohustuse tõttu võivad lähedase enda esmavajadused rahuldamata jääda. See poleks koosõlas põhiseaduse §-st 10 tulenevate inimväärikuse ja sotsiaalse riigi põhimõtetega. Põhiseaduse § 28 lõige 2 annab inimesele õiguse riigilt abi saada puuduse korral. Seetõttu võib öelda, et põhiseadus kaitseb inimese õigust saada riigilt abi matusekulude kandmisel, et ta ei peaks puudust kannatama. Ka võib lähedase materiaalne kitsikus ohustada lahkunu õigeaegset ja väärikat matmist.

7. Nendel põhjustel ei saa matusekulude kandmisel pakutav abi olla kohaliku omavalitsuse vabatahtlik abi. Inimese õigus puuduse korral abi saada ei või sõltuda konkreetse omavalitsuse otsusest, kas ja mis tingimustel matusekulude kandmisel inimest aidata.² See ei tähenda, et vald ja linn ei võiks oma eelarvest pereliikme või lähedase matuse korraldajat täiendavalt toetada. Sellise toetuse tingimused võib valla või linna volikogu ise kindlaks määrata.

8. Üldjuhul lepivad lähedased omavahel kokku, kes matusekulud kannab. Selleks puhuks, kui lähedaste vahel kokkulepet ei sünni, reguleerivad seda küsimust pärimisseadus, perekonnaseadus ja kalmistuseadus. [Pärimisseadus](#) kohustab matusekulusid kandma tavaliselt pärijat, kel on võimalik matusekulud kanda pärandi arvelt. Pärandi väärtus võib aga olla väike. Tegelikult võib suurimaks takistuseks osutuda asjaolu, et pärandi realiseerimine võtab aega, kuid matus tuleb korraldada kiiresti.³ Matuse korraldamiseks vajalikke sääste ei pruugi pärijal aga olla. Ka ei saa mõistlikuks pidada seda, et riik suunab sellised inimesed pärandit üldse mitte vastu võtma – see võib omakorda riivata teisi põhiõigusi (nt eraelu puutumatust, mida kaitseb põhiseaduse § 26).

² Nii võib aru saada seadusemuudatuse aluseks olnud materjalidest, nt eelnõu [seletuskirjast](#) ja Riigikogu sotsiaalkomisjoni 25.09.2017 istungi [protokollist](#) nr 151.

³ Sellele probleemile juhtiti tähelepanu ka riikliku matusetootuse muutmise seaduse [seletuskirjas](#).

9. Riigikogul on sobiva lahenduse loomisel avar otsustusruum. Oluline on, et inimene ei satuks matusekulude kandmise tõttu puudusesse. Seega võib matusekulude kandmiseks toetuse saamise õigus sõltuda matusekulude kandja majanduslikust olukorrast. Kui vaja, tuleb inimesele rahalist toetust pakkuda ka enne matuse korraldamist.

10. Sobiva korralduse loomisel tuleb Riigikogul silmas pidada, et matusega seonduv on omastele alati emotsionaalselt raske, mistõttu peab õigusruum andma selged ja üheselt mõistetavad käitumisjuhised. Samuti peavad õiguslahendused leinavaid omakseid toetama, mitte neile meelehärmi tekitama.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Angelika Sarapuu 693 8427
Angelika.Sarapuu@oiguskantsler.ee

Helen Kranich 693 8446
Helen.Kranich@oiguskantsler.ee